

ПОДАТКОВА МІЛІЦІЯ ЯК ОРГАН КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПОДАТКІВ

Сударенко Олена Володимирівна

кандидат юридичних наук, доцент, КНТЕУ

У складі органів державної податкової служби знаходяться відповідні спеціальні підрозділи по боротьбі з податковими правопорушеннями - податкова міліція. Основними завданнями податкової міліції є запобігання злочинам та іншим правопорушенням у сфері оподаткування, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення; розшук платників, які ухиляються від сплати податків, інших платежів; запобігання корупції в органах ДПС та виявлення її фактів; забезпечення безпеки діяльності працівників органів ДПС, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків [1]. Податкова міліція є органом дізнання, а слідчі податкової міліції вважаються органами досудового слідства [2, пп.1-1 ч. 1 ст. 101, ст. 102]. Отже, податкова міліція виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Посадовим особам податкової міліції, згідно зі ст. 22 Закону України «Про державну податкову службу в Україні» надано право проводити перевірки платників податків [3]. Проте, відповідно до п. 61.3 ст. 61 ПК України податкова міліція не може брати безпосередньої участі у проведенні перевірок, що здійснюються контролюючими органами, та проводити перевірки суб'єктів підприємницької діяльності з питань оподаткування. Працівникам податкової міліції також забороняється брати участь у проведенні планових та позапланових виїзних перевірок платників податків, що проводяться органами державної податкової служби, якщо такі перевірки не пов'язані з проведенням оперативно-розшукових справ або розслідуванням кримінальних справ, порушених стосовно таких платників податків (посадових осіб платників податків), що знаходяться в їх провадженні [4, п. 78.3 ст. 78]. Отже, з аналізу положень зазначених норм можна дійти висновку, що податкова міліція не позбавлена права брати участь у проведенні фактичної перевірки. Зазначений висновок підтверджується нормами п. 2 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Виключно органи податкової міліції у межах наданих повноважень мають право, при виконанні завдань оперативно-розшукової діяльності, пов'язаних з припиненням правопорушень у сфері податків: 1) проводити контрольну та оперативну закупівлю та постачання товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь; 2) порушувати в установленому законом порядку питання про проведення перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та осіб, які займаються підприємницькою діяльністю або іншими видами господарської діяльності індивідуально, та брати участь в їх проведенні [3, ст. 9; 4, пп. 78.1.11 ст. 78]; 3) ознайомлюватися та вивчати документи та дані, що характеризують діяльність юридичних осіб, за вимогою керівників підприємств, установ та організацій - виключно на території таких юридичних осіб, а з дозволу суду - витребувати документи та дані, що характеризують їх діяльність, а також спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину, джерело та розміри їх доходів, із залишенням копій таких документів та опису вилучених документів особам, в яких вони витребувані, та забезпеченням їх збереження і повернення у встановленому порядку [3, п.п. 2, 3, 4 ч. 1 та ч. 5 ст. 8]. При цьому виїмка оригіналів первинних фінансово-господарських та/або бухгалтерських документів проводиться виключно за вмотивованою постановою судді, яка вноситься з додержанням встановленого порядку [2, ч. 4 ст. 178, ч. 5 ст. 177].

Згідно з ч. 3 та ч. 4 ст. 97 КПК України, слідчі податкової міліції наділені правом перевіряти заяви і повідомлення про злочини *до порушення кримінальної справи*. Така перевірка заяв і повідомлень здійснюється в строк не більше 10 днів шляхом відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб або витребування необхідних документів, а також шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності. Водночас, п.п. 1, 2, 4, ст. 9-1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачено інші строки, які можуть бути подовжені до 12 чи 18 місяців [3, ч. 2, 3 ст. 9-1]. Отже, в даному випадку має місце невідповідність у визначені строків проведення оперативно-

розшукової діяльності до порушення кримінальної справи, що може призвести до порушення прав осіб, щодо яких проводиться оперативно-розшукова діяльність. Принагідно слід зазначити, що керівник підприємства та інша уповноважена особа (бухгалтер), не мають можливості скористатися правами, передбаченими для обвинуваченого та підозрюваного, зокрема, щодо оскарження дій податкової міліції [2, ст. 43, 43-1]. Вважаємо, слід внести відповідні зміни до законодавства, чітко визначивши та погодивши зазначені строки.

У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться оперативно-розшукова справа, про заведення якої виноситься Постанова, яка затверджується начальником оперативного підрозділу податкової міліції або його заступником. Без заведення такої справи заборонено проведення оперативно-розшукових заходів. На проведення оперативно-розшукових дій керівник відповідного оперативного підрозділу повинен видати Дозвіл [3, ч. 1, 3, 6 ст. 9]. У разі порушення кримінальної справи слідчий податкової міліції зобов'язаний вручити копію відповідної постанови особі, щодо якої порушено справу, та потерпілому негайно.

Враховуючи повноваження податкової міліції, ми приєднуємось до думок вчених щодо доцільності включення податкової міліції до складу органів внутрішніх справ [5, с. 121].

Список використаних джерел

1. Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ // Відом. Верховної Ради України. - 1992. - № 22. - ст. 303.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Голос України. - 2010.- № 229-230.
5. Пришва Н.Ю. Податкове право: навч. посіб. / Н.Ю. Пришва. - К.: Юрінком Інтер, 2010. - 368 с.

